

VALTIONEUVOSTON ASETUS LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖSTÄ ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Liikenne- ja viestintäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (405/2003) muuttamisen pääasiallisena tarkoituksena on säätää valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Samalla asetukseen tehtäisiin muita lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Asetus annettaisiin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 7 §:n 2 momentin nojalla.

Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.10.2022.

PERUSTELUT

1. Esityksen nykytilan arviointi, tausta ja tavoitteet

Esityksen pääasiallisena tarkoituksena on säätää valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Samanaikaisesti muutettaisiin myös liikenne- ja viestintäministeriön työjärjestystä (1267/2015) niin, että siinä säädettäisiin valtion kyberturvallisuusjohtajasta ja virkaan kuuluvista tehtävistä. Samalla työjärjestykseen tehtäisiin eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Vuonna 2019 annetussa Suomen kyberturvallisuusstrategiassa on tunnistettu tarve kansallisen kyberturvallisuuden kokonaistilan parantamiselle. Kyberturvallisuusstrategian mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriöön on perustettu kyberturvallisuusjohtajan tehtävä koordinoimaan kyberturvallisuuden kansallista kehittämistä. Tällä hetkellä ministeriössä on nimitetty kyberturvallisuusjohtaja määräaikaiseen virkasuhteeseen, joka päättyy 31.12.2022.

Nykyisessä turvallisuusympäristön kehityksessä on selvää, että valtionjohdon, valtioneuvoston jäsenten ja koko yhteiskunnan tiedontarve ja vaade ajantasaiselle tilannekuvalle kybertoimintaympäristöstä kasvaa koko ajan. Tämän vuoksi ennakointi ja strateginen kyvykkyys kyberturvallisuuden kehittämiseen ovat sellaisia ministeriötason tehtäviä, joita tulee pystyä tuottamaan koko valtioneuvoston tueksi.

Valtion kyberturvallisuusjohtajan tehtävä on laaja-alainen ja edellyttää lähes jatkuvaa valmiutta reagoida kriittisessä kyberhäiriötilanteessa mm. tilannekuvan muodostamiseksi valtionjohdolle ja tarvittavan viranomaiskoordinaation varmistamiseksi. Vaativan toimenkuvan johdosta valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin asetuksella. Säädettyjen kelpoisuusvaatimusten pohjalta ministeriöön perustettaisiin valtion kyberturvallisuusjohtajan virka, joka olisi tarkoitus täyttää 1.1.2023 lukien viiden vuoden määräajaksi valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 2 momentin nojalla. Valtion

kyberturvallisuusjohtajan viran perustaminen tukee kyberturvallisuuteen liittyvää valtioneuvostotason ennakkointia, varautumista ja päätöksentekoa. Tehtävän perustaminen ei muuttaisi ministeriöiden ja toimivaltaisten viranomaisten kyberturvallisuuteen liittyviä vastuita ja toimivaltuuksia.

Samalla, kun valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimukset lisättäisiin asetuksen 5 §:ään, on syytä ajantasaistaa pykälässä säädettyjen eri virkanimikkeiden kelpoisuusvaatimukset. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdissa on säädetty yksikön johtajan tehtäviin nimitettävien virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista. Yksikön päällikkönä toimivan virkamiehen kelpoisuusvaatimuksista on kuitenkin jo säädetty valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 43 §:n 1 momentin 3 kohdassa, joten kohdat ovat tarpeettomia. Asetuksen 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa on säädetty finanssineuvoksen, kansainvälisten asioiden neuvoksen, liikenneneuvoksen, merenkulkuneuvoksen, rakennusneuvoksen ja viestintäneuvoksen kelpoisuusvaatimuksista. Kohdassa on lueteltu virkanimikkeitä, jotka eivät enää ole ministeriössä käytössä ja toisaalta ministeriössä on käytössä sellaisia neuvos-nimikkeitä (esimerkiksi lainsäädäntöneuvos, kehittämisneuvos), joiden kelpoisuusvaatimuksista ei ole tällä hetkellä säädetty. Siten jatkossa pykälässä säädettäisiin yleisesti neuvoksista. Tästä johtuen myös asetuksen 6 §:ää olisi muutettava.

Asetuksen 2 §:n muuttamisen tavoitteena olisi saattaa ministeriön toimialaan kuuluvien virastojen, laitosten, yhtiöiden ja toimielinten listaus ajan tasalle. Pohjolan Rautatiet Oy asetettiin selvitystilaan 1.1.2022. Yhtiö purkautui 22.6.2022 osakeyhtiölain (624/2006) 5 luvun 1 §:n mukaista menettelytapaa noudattaen yhtiön ainoan osakkeenomistajan päätöksellä. Itärata Oy:n perustamissopimus allekirjoitettiin maaliskuussa 2022 ja yhtiön perustaminen rekisteröitiin kaupparekisteriin 20.4.2022. Suomen valtion osuus yhtiössä on 51 prosenttia. Yhtiön muu omistus jakaantuu 24 kunnan ja kaupungin kesken. Yhtiö kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjaukseen.

Asetuksen 3 §:ää muutettaisiin niin, että tieto-osasto nimi muutetaan tieto- ja turvallisuusosastoksi. Muutos ei vaikuttaisi osaston tehtäviin, vaan tarkoituksena on kuvata paremmin osaston nykyisiä tehtäviä, jotka pitävät sisällään palvelujen käyttäjien turvallisuuden, mukaan lukien liikenneturvallisuuden sekä kyberturvallisuuden.

2. Esityksen valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä. Ehdotus on käsitelty ministeriön yhteistoimintaneuvottelussa. Muutoksesta viestitään henkilöstölle avoimesti ja vuorovaikutteisesti.

Asetusluonnos lähetettiin lausuntokierrokselle kaikkiin ministeriöihin, koska valtion kyberturvallisuusjohtajan tehtävänä on koordinoida koko valtion kyberturvallisuutta. Lisäksi asetuseroitus lähetettiin valtioneuvoston ohjesäännön 29 §:n mukaisesti valtioneuvoston kanslialle lausuttavaksi. Lausuntoja saatiin yhteensä kahdeksalta ministeriöltä, joista viidellä ei ollut lausuttavaa esityksestä.

Pääosin lausunnoissa suhtauduttiin myönteisesti ehdotukseen ja nähtiin perusteltuna valtion kyberturvallisuusjohtajan tehtävän vakinaistaminen.

Lausunnoissa nostettiin esille tarve tarkentaa valtion kyberturvallisuusjohtajan tehtäviä sekä suhdetta muihin kyberturvallisuusalan toimijoihin ja yhteistyötahoihin. Lausuntopalautteen perusteella on kuvattu tarkemmin tehtävien sisältöä ja roolia. Lisäksi on tarkennettu turvallisuus selvityksen tarvetta ja vastuunjakoa eri viranomaisten välillä.

Lisäksi esitettiin, että kyberturvallisuuteen liittyvien tehtävien kustannusvaikutuksia olisi arvioitava ja kuvattava laajemmin. Lausuntopalautteen perusteella on täsmennetty esityksen vaikutuksia talousarvio-asioiden osalta.

Valtioneuvoston asetuksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://vnk.fi/hankkeet> tunnuksella LVM031:00/2022.

Ehdotus ei ole ollut oikeusministeriön laintarkastuksessa, koska asia on yleiseltä merkitykseltään vähäinen.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotetulla asetuksella ei olisi suoria vaikutuksia valtiontalouteen eikä se lisää ministeriön henkilöstötarvetta. Asetuksessa olisi tarkoitus säätää vain valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Valtion kyberturvallisuusjohtajan palkka sivukuluineen olisi noin 150 000 euroa vuodessa. Ministeriölle on jo myönnetty rahoitus palkkaamiseen julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023–2026.

Hallitusohjelman mukaiseen kyberturvallisuusohjelman koordinointiin on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle myönnetty vuoden 2020 talousarviossa 2 milj. euron määräraha, josta 1,66 milj. euroa on uudelleenbudjetoitu vuoden 2021 neljännessä lisätalousarviossa. Kyberturvallisuusjohtajan palkkausmenot ja muut kustannukset on tähän saakka maksettu tästä kertaluonteisesta erästä. Julkisen talouden suunnitelman 2023–2026 mukaisella pysyvällä lisäyksellä koordinointiin tarvittavat resurssit ministeriössä voidaan vakinaistaa. Palkkausmenojen lisäksi kyberturvallisuusohjelman koordinoinnin määrärahaa käytetään esimerkiksi ohjelman toteuttamiseksi tarpeellisiin koulutuksiin ja tilaisuuksien järjestämiseen.

Kansallisen rahoituksen lisäksi ohjelman toteuttamiseen käytetään vuosina 2021–2025 Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) kertaluonteista yhteensä 10 milj. euron rahoitusta. Tukivälineestä osoitetaan yhteensä 5 milj. euroa kyberturvallisuuden tutkimukseen ja 5 milj. euroa kyberturvallisuuden harjoitustoimintaan. Rahoitus on tilapäistä ja sen käytöstä raportoidaan EU:lle osana tukivälineen toimeenpanoa. Kyberturvallisuusjohtaja vastaa osaltaan näiden hankkeiden toimeenpanosta ja valvonnasta liikenne- ja viestintäministeriössä.

Ehdotettavat muutokset edellyttävät myös liikenne- ja viestintäministeriön työjärjestyksen (1267/2015) muuttamista.

SÄÄNNÖSKOHTAISET PERUSTELUT

Valtioneuvoston asetus liikenne- ja viestintäministeriöstä (405/2003)

2 §. *Ministeriön toimialaan kuuluvat virastot, laitokset, yhtiöt ja toimielimet.* Pykälästä poistettaisiin Pohjolan Rautatiet Oy, koska yhtiö on purkautunut 22.6.2022 yhtiön ainoan osakkeenomistajan tekemällä päätöksellä. Pykälään lisättäisiin Itärata Oy. Samalla pykälän kohtien numerointiin tehtäisiin teknisiä korjauksia siten, että luettelon aakkosjärjestys säilyisi.

3 §. *Ministeriön organisaatio.* Pykälän 1 momentin 3 kohdassa tieto-osaston nimi muutettaisiin tieto- ja turvallisuusosastoksi. Muutos ei vaikuttaisi osaston tehtäviin, vaan tarkoituksena on kuvata paremmin osaston nykyisiä tehtäviä, jotka pitävät sisällään palvelujen käyttäjien turvallisuuden, mukaan lukien liikenneturvallisuuden sekä kyberturvallisuuden.

5 §. *Virkojen kelpoisuusvaatimukset.* Pykälään lisättäisiin *uusi 1 momentti*. Momentissa viitattaisiin selkeyden vuoksi valtioneuvoston ohjesäännön 43 §:n 1 momenttiin hallitusneuvoksen ja hallitussihteerin kelpoisuusvaatimuksista.

Pykälän *2 momentista* poistettaisiin 1 ja 2 kohdat tarpeettomina. Yksikön päällikkönä toimivan virkamiehen kelpoisuusvaatimuksista on jo säädetty valtioneuvoston ohjesäännön 43 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Pykälän 2 momentin 3 kohdasta tulisi uusi 1 kohta. Samalla pykälässä oleva eri neuvosten listaus korvattaisiin yleisellä viittauksella neuvos-nimikkeeseen. Voimassa olevan kohdan listaus ei vastaa tällä hetkellä ministeriössä käytössä olevia nimikkeitä.

Pykälän 2 momentin *uudessa 2 kohdassa* säädettäisiin valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Vaativan toimenkuvan johdosta valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimukset tulisi määritellä ja säätää niistä ehdotettavassa asetuksessa. Valtion kyberturvallisuusjohtaja ei toimi ministeriössä yksikön päällikkönä, jonka kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 43 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Kyberturvallisuusjohtaja toimisi suoraan kansliapäällikön alaisuudessa ja virka olisi luonteeltaan muu johtamistehtävä. Valtioneuvoston ohjesäännön 42 §:n (92/2012) mukaan muun johtajan nimittää valtioneuvosto. Tästäkin syystä kelpoisuusvaatimuksista tulisi säätää erikseen.

Valtion kyberturvallisuusjohtajan kelpoisuusvaatimuksena olisi oltava ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys viran tehtäväalaa. Valtion kyberturvallisuusjohtaja toimisi poikkihallinnollisessa kansallisessa roolissa. Tehtävään kuuluisi koordinoita ja sovittaa yhteen kansallista kyberturvallisuuden kehittämistä, suunnittelua ja varautumista sekä johtaa erilaisia projekteja ja verkostoja, joten käytännössä osoitettu johtamistaito olisi myös välttämätön tehtävässä. Valtion kyberturvallisuusjohtajan virkaan kuuluvista tehtävistä säädettäisiin tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön työjärjestyksessä.

Virkamieslaista annetussa hallituksen esityksessä (HE 298/2014 vp, s.27–29) on määritelty ylimmän johdon kelpoisuusvaatimukseen kuuluva käytännössä osoitettu johtamistaito. Valtiovarainministeriön virantäytössä noudatettavista periaatteista antaman ohjeen (VN/16224/2022) mukaan virkamieslaissa ylimmälle virkamiesjohdolle asetetut kelpoisuusvaatimukset, etenkin käytännössä osoitettu johtamistaito, on usein säädetty kelpoisuusvaatimukseksi myös muissa kuin ylimmän johdon johtamistehtävissä toimiville. Ohjeen mukaan kelpoisuusvaatimuksen sisältö on sama riippumatta siitä, minkä tasoisesta johtamistehtävästä on kyse. Hallituksen esityksen mukaan tarkoituksena on valintatilanteessa varmistaa se, että henkilö on käytännössä osoittanut omaavansa johtamisen valmiudet. Valintatilanteessa on laaja-alaisesti arvioitava henkilön onnistumista ja valmiuksia varsinaisissa johdon tehtävissä. Käytännössä osoitettu johtamistaito on jaettu kelpoisuusvaatimuksena seitsemään osa-alueeseen. Johtamistaidon seitsemän osatekijän painotukset voivat poiketa toisistaan riippuen johtamistehtävästä. Johtamistaito voidaan hankkia muussakin kuin varsinaisessa johtamistehtävässä, kuten esimerkiksi vaativan hankkeen johtamisesta.

Julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n (693/2016) 1 momentin mukaan valtion henkilöstöltä, jolta edellytetään säädettyinä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, vaaditaan kaksikielisessä viranomaisessa viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa sekä toisen kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa. Siten vastaisuudessa valtion kyberturvallisuusjohtajan tulisi täyttää kyseisen momentin asettamat kielitaitovaatimukset.

Virkamieslain 7 §:n (1011/2018) 1 momentin 3 kohdan (913/2019) ministeriön virkaan, jonka tehtäviin kuuluu toimia ministeriön valmiuspäällikkönä, jonka tehtäviin kuuluu valmius- ja varautumistehtäviä tai jonka tehtäviin kuuluu muutoin kuin satunnaisesti käsitellä turvallisuusluokan I tai II asiakirjoja voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Valtion kyberturvallisuusjohtajan tehtäviin kuuluu valmius- ja varautumistehtäviä, joten virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Virkamieslain 8 c §:n (948/2017) 1 momentin mukaan viranomaisen on nimitysharkinnassa otettava huomioon nimitettävän tai tehtävään määrättävän nuhteettomuus sekä varmistettava, ettei hänellä ole virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaista hoitoa vaarantavia sidonnaisuuksia ja että hänellä on muissakin suhteissa edellytykset hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti. Viranomaisen edellä tarkoitettua velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon täytettävänä olevan viran tai tehtävän luonne, nimitettävänä olevan henkilön aikaisemmat palvelussuhteet valtioon ja niiden hoitamisen asianmukaisuus sekä viranomaisen käytettävissä olevat keinot nimitettävän taustan selvittämiseksi.

Virkamieslain esitöiden (HE 70/2017 vp, s. 21) mukaan tehtävien edellyttämä luotettavuus voidaan todeta muun muassa turvallisuusselvityksistä annetun lain mukaisella turvallisuusselvityksellä.

Turvallisuusselvityslain 4 luvussa säädetään turvallisuusselvityksen piiriin kuuluvista tehtävistä.

Valtioneuvoston kanslian antaman Turvallisuusselvitysmenettely valtioneuvostossa -määräyksen (VN/5177/2019-VNK-33, s. 2) mukaan valtioneuvostossa tulee tehdä virkasuhteeseen nimitettävistä tai työsuhteeseen otettavista henkilöistä ennen palvelussuhteen syntymistä tehtävän mukainen henkilöturvallisuusselvitys. Edellä mainitun mukaisesti valtion kyberturvallisuusjohtajan nimitysharkintaan kuuluisi osana myös henkilöturvallisuusselvityksen laatiminen.

6 §. Virkojen täyttäminen. Pykälän *1 momentti* muutettaisiin niin, ettei siinä lueteltaisi erikseen niitä nimikkeitä, jotka on säädetty valtioneuvoston ohjesäännössä valtioneuvoston nimitystoimivaltaan kuuluviksi. Muutos vastaisi 5 §:ään tehtävää muutosta.

VOIMAANTULO

Esitetään, että asetus tulisi voimaan 1.10.2022.